

Beleidskader Wonen en Werken Noord-Brabant
Nota van inspraak

Vastgesteld
Gedeputeerde Staten
Datum
23 januari 2024

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	<i>Ontwerp beleidskader Wonen en Werken</i>	<i>3</i>
1.2	<i>Advies</i>	<i>3</i>
1.3	<i>Proces</i>	<i>3</i>
2	Ingekomen reacties	4
2.1	<i>Adviezen</i>	<i>4</i>
2.2	<i>Reactie's over het proces.....</i>	<i>5</i>
2.3	<i>Reactie's op het plan-MER.....</i>	<i>9</i>
2.4	<i>Reactie's op het beleid.....</i>	<i>10</i>
2.5	<i>Reactie's gericht op de uitvoering</i>	<i>20</i>

1 Inleiding

1.1 Ontwerp beleidskader Wonen en Werken

Op 18 oktober 2022 hebben wij het ontwerp vastgesteld van het beleidskader Wonen en Werken. Dit ontwerp heeft met ingang van 21 oktober 2022 tot en met 5 december 2022 ter inzage gelegen. Gedurende die termijn kon iedereen reageren op het ontwerp. Er is door 18 personen of organisaties gereageerd. Wij hebben alle ingekomen reacties, ook als die buiten de termijn zijn ingekomen, betrokken in de afweging en voorzien van een reactie in deze Nota van inspraak.

De ingekomen reacties zijn thematisch samengevat en van een reactie voorzien. Vanuit privacyoverwegingen zijn de reacties van personen geanonimiseerd. Als de reacties hebben geleid tot aanpassingen in het ontwerp beleidskader Wonen en Werken is dat bij de reactie aangegeven.

1.2 Advies

Over het ontwerp van het beleidskader Wonen en Werken en het daarvoor opgestelde planMER is advies gevraagd aan de Provinciale raad voor de leefomgeving en de Commissie m.e.r.

Brabant advies heeft op 6 januari 2023 een briefadvies uitgebracht.

De Commissie m.e.r. heeft op 11 januari 2023 advies uitgebracht.

In Hoofdstuk 2.1 van deze inspraaknota zijn de adviezen samengevat en hebben wij onze reactie gegeven.

1.3 Proces

Vanwege de verkiezingen in maart 2023 en de formatie van een nieuwe coalitie ligt er enige tijd tussen de ter visie legging van het ontwerp beleidskader Wonen en Werken en de vaststelling van het beleidskader. Diverse zienswijzen en onze reactie daarop zijn op onderdelen ingehaald door de tijd die inmiddels is verstreken. Waar mogelijk hebben wij in onze reactie de meest recente inzichten verwerkt.

Voorts is het beleidskader ten opzichte van het destijds ter visie gelegde ontwerp-beleidskader gewijzigd vastgesteld. Bij de vaststelling zijn de meest recente inzichten uit het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant', de afspraken met het Rijk, regio's en gemeenten en woningbouwbehoefteprognoses verwerkt.

2 Ingekomen reacties

2.1 Adviezen

2.1.1 Brabant Advies

Samenvatting

Brabant Advies geeft aan dat Brabant voor stevige opgaven in de leefomgeving staat. Het is daarom nu nodig richting te geven en koers te bepalen. Zij adviseert ons daarom om de stelregels uit het beleidskader Leefomgeving door te vertalen naar de planvorming en de urgente woonopgave. Er zijn duidelijke keuzes nodig om verdere achteruitgang van onze leefomgeving te voorkomen en de omgevingskwaliteit te versterken. Met oog voor lange termijn doelen, hoe complex en urgent de korte termijnopgaven ook zijn. Inzet op inbreiding om de omgevingskwaliteit te behouden en te versterken is essentieel; rekening houdend met maatwerk, regionale verschillen en de sociale leefomgeving.

Een andere koers vraagt ook om een andere rol van de provincie en andere partners om (meer) integrale afspraken te maken. Het bovenregionale, provinciale schaalniveau speelt een essentiële rol. Daarbij is het niet alleen belangrijk om (samen) een koers te bepalen, maar ook om die koers vast te houden en daar (stevig) op te sturen. Dit vraagt om een stevige regie richting gemeenten.

Tot slot adviseert Brabant Advies om een heldere visie met randvoorwaarden te ontwikkelen op grootschalige werklocaties. De vraag overstijgt de beschikbare ruimte. Ook hier past een stevige regierol van de provincie door (juridisch harde) randvoorwaarden te stellen aan regionale meerwaarde, duurzaamheid en nieuwvestiging.

Reactie

Wij zijn ons bewust van de complexe en urgente opgaven die vragen om duidelijke keuzes. In het beleidskader Wonen en Werken hebben wij juist daarom concreet aangegeven hoe wij vanuit de verstedelijkingsopgave aan de andere opgaven willen bijdragen en is er een concrete vertaling gegeven aan de stelregels uit het beleidskader Leefomgeving. Ook zien wij dat het voeren van regie op een hoger schaalniveau dan gemeenten in toenemende mate van belang is. Samen met de regio's en gemeenten werken wij daarom gemeenschappelijk aan een koers, met een stevige inzet op zorgvuldig ruimtegebruik en met een duidelijke koppeling naar gezondheid, leefbaarheid, energietransitie, klimaatopgave, duurzaam bouwen en mobiliteit. De transformatie (en verduurzaming) van verouderde woon- en werklocaties is daarbij essentieel om onze doelen te halen en om de kwaliteit van onze dorpen en steden te behouden en te versterken. Daarbij willen wij echter niet op de stoel van de gemeenten zitten; wij vinden het evenzeer van groot belang dat gemeenten vanuit hun lokale kennis en verantwoordelijkheid keuzes kunnen maken en maatwerk kunnen leveren. Het beleidskader biedt die ruimte, binnen de randvoorwaarden die vanuit overkoepelende opgaven zijn opgenomen. Wij willen via het systeem van regionaal samenwerken en het maken van goede afspraken de regie op verstedelijking verder invullen. Het is daarbij vanzelfsprekend dat wij ook zullen toezien op de nakoming van die regionale afspraken. Voorts zien wij dat ook het Rijk een nadrukkelijke regierol bij de provincie legt met het opstellen van het ruimtelijke voorstel dat de basis legt voor het maken van bestuurlijke afspraken. In dit ruimtelijk voorstel, dat wij ook samen met de regio's en andere stakeholders maken, komen drie urgente trajecten met grote impact op de leefomgeving bij elkaar: het

Ontwikkelingsperspectief Stedelijk Brabant, het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG i.c.m. NOVEX de Peel) en het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (pMIEK). Hierin speelt juist het provinciale schaalniveau de hoofdrol om de omgevingskwaliteit van Brabant te borgen.

Voor grootschalige logistiek hebben Provinciale Staten in juli 2023 regels vastgesteld in de Interim omgevingsverordening die de ontwikkeling op ongewenste locaties beperken.

Vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben wij een voorbereidingsbesluit vastgesteld met voorbeschermingsregels die in het tijdelijk regelingdeel van de gemeentelijke omgevingsplannen zijn geplaatst. Gemeenten moeten bij ontwikkelingen met voorrang toepassing geven aan die regels. Deze voorbeschermingsregels blijven gelden totdat gemeenten de instructieregels voor grootschalige logistiek in het omgevingsplan hebben verwerkt.

2.1.2 Commissie M.e.r.

Samenvatting

De Commissie m.e.r. heeft waardering voor onze werkwijze waarbij beleidskaders worden vastgesteld en bemerd. Zij signaleert een methodologische fout en ontbrekende informatie in het plan-MER. De commissie geeft daarbij aan dat naar haar mening de referentiesituatie, alternatief 2 en het voorkeursalternatief gelijk zijn, terwijl de effecten van elkaar verschillen. Het is essentieel dit aan te vullen om het belang van de leefomgeving volledig te kunnen afwegen. Zij adviseert om in het plan-MER een minder abstracte vergelijking te maken van verschillende beleidsscenario's en de effecten daarvan meer kwantitatief inzichtelijk te maken. Voorts vraagt de commissie om de samenhang met de andere beleidskaders te verduidelijken en de effecten van dit beleidskader te beschrijven op de andere provinciale doelen. Tot slot vraagt de commissie om het doelbereik van het voorkeursalternatief beter te beschrijven en de onzekerheden die spelen te beschrijven.

Reactie

Wij hebben de opmerkingen van de commissie ter harte genomen. In een verbeterde, uitgebreide samenvatting is ingegaan op de keuze voor de alternatieven en de verschillen tussen de referentiesituatie, alternatief 2 en het voorkeursalternatief. Ook is de samenhang met andere beleidskaders verduidelijkt.

Wij hebben geen gevolg gegeven aan de opmerking van de commissie om de effecten van de verschillende beleidsscenario's kwantitatief te vergelijken. Wij zijn van mening dat een dergelijke vergelijking niet past bij het meer abstracte karakter van dit beleidskader. Bovendien is het vanuit onze sturingsfilosofie, die in de Brabantse Omgevingsvisie is vastgelegd, niet aan de provincie om de afweging te maken op welke locaties invulling wordt gegeven aan de opgave voor wonen en werken of te bepalen waar verdichting en hoogstedelijke milieus worden gerealiseerd. Wij vinden het dan ook niet passend om dergelijke beleidsscenario's in het plan-MER dat bij dit beleidskader hoort, inzichtelijk te maken.

2.2 Reactie's over het proces

2.2.1 Onbekendheid met het beleidskader Wonen en Werken

Indiener(s): *gemeente Breda (5180483), gemeente Maashorst (5181338), gemeente Oss (5180592)*

Samenvatting

Diverse insprekers geven aan dat het ontwerp beleidskader voor hen als een verrassing kwam. Zij herkenden dit eerst niet doordat eerdere betrokkenheid verliep langs het spoor van de startnotitie leefomgeving en het beleidskader Leefomgeving. Insprekers vragen zich af waarom het ontwerp beleidskader niet ter sprake is gekomen in het kader van de uitwerking van de verstedelijkingsstrategie in de Stuurgroep Stedelijk Brabant.

Reactie

Wij begrijpen de verwarring bij insprekers. Het verstedelijkingsbeleid was in de startnotitie opgenomen als deel B van het beleidskader Leefomgeving. Ook de participatiebijeenkomst op 2 juni 2022 is vanuit de opstelling van dat beleidskader geïnitieerd. Gaandeweg het traject werd steeds duidelijker dat het opsplitsen van het beleidskader Leefomgeving in een deel A en deel B verwarrend was. Het karakter van beide delen verschilde ook enorm. Daarom is besloten om beide delen in een apart beleidskader op te nemen. Wij hebben dit in een digitale nieuwsbrief aangekondigd maar hadden daarover aanvullend ook beter in de regionale gremia (zowel ambtelijk als bestuurlijk) moeten communiceren.

2.2.2 Herkenning van de opgaven

Indiener(s): *gemeente Bernheze (5177379), gemeente Breda (5180483), gemeente Drimmelen (5169238), gemeente Maashorst (5181338), gemeente Oosterhout (5181525), gemeente Oss (5180592), gemeente Tilburg (5173317), gemeente Vught (5173346)*

Samenvatting

Insprekers herkennen de in het beleidskader opgenomen opgaven en onderschrijven de integrale benadering die in het beleidskader is opgenomen. Er is waardering voor de uitwerking, die goed aansluit op de verstedelijkingsstrategie en een heldere scope biedt voor woningbouw en werkgelegenheid. Men onderschrijft daarbij de inzet om groei in te zetten voor de noodzakelijke transitie op gebied van mobiliteit, klimaat en energie. Uiteindelijk worden de opgaven geconcretiseerd en afgewogen op gemeentelijk niveau. Insprekers hopen daarbij op ondersteuning vanuit de provincie, soms financieel maar ook door het bieden van voldoende afwegingsruimte. Diverse insprekers geven aan dat zij werken aan plannen en projecten die naar hun mening passen binnen het beleidskader, zodat zij uitgaan van snelle medewerking door de provincie zodat de plannen doorgang kunnen vinden.

Reactie

Wij zijn blij dat insprekers de verstedelijkingsopgave in het beleidskader herkennen en dat deze goed aansluit bij het traject dat samen met gemeenten en regio's is doorlopen in het kader van de verstedelijkingsstrategie en het Ontwikkelingsperspectief Stedelijk Brabant. Voor de uitvoering van dit beleidskader blijven wij graag samenwerken met insprekers en willen wij hen, waar mogelijk, ondersteunen.

2.2.3 Betrokkenheid in proces

Indiener(s): *gemeente Bernheze (5177379), gemeente Land van Cuijk (5180745), gemeente Tilburg (5173317)*

Samenvatting

Insprekers hadden graag een uitgebreider participatief proces gezien met agendering in regionale overleggen wonen en mobiliteit. De betrokkenheid bij het beleidskader Wonen en Werken is beperkt geweest.

Reactie

Wij begrijpen de reactie van insprekers. In de startnotitie is aangegeven dat voor de totstandkoming van het beleid zoveel als mogelijk wordt aangesloten bij bestaande trajecten. Voor dit beleidskader, dat als deel B in de startnotitie is opgenomen, is daarbij aangegeven vooral aansluiting te zoeken bij het traject van de verstedelijkingsstrategie die in het kader van NOVEX Stedelijk Brabant werd opgesteld. Gelet op dat intensieve samenwerkingstraject, leek het ons niet wenselijk (of noodzakelijk) daarnaast nog een intensief traject te doorlopen. Zoals wij hierboven al hebben aangegeven hadden wij hierover wel beter moeten communiceren. Wij constateren overigens dat insprekers de opgaven (h)erkennen en van mening zijn dat het ontwerp beleidskader in beginsel goed aansluit op de verstedelijkingsstrategie.

Voorts is er op 2 juni 2022 een Brabantbrede bijeenkomst geweest waarin eenieder inbreng heeft kunnen geven op het beleid voor wonen en werken van de provincie. Op deze bijeenkomst is vanuit het vertrekpunt van de Verstedelijkingsstrategie met elkaar gesproken wat dat betekent voor de ontwikkeling van beleid in dit beleidskader (destijds nog deel B).

2.2.4 Betrokkenheid in het proces en verhouding tot bestaande beleid

Indiener(s): *gemeente Land van Cuijk (5180745)*

Samenvatting

Inspreker geeft aan dat de aansluiting bij bestaande trajecten zoals de verstedelijkingsstrategie, voor haar onvoldoende is omdat zij daar niet bij betrokken is. Omdat het beleidskader grondslag biedt voor provinciaal handelen, geeft inspreker aan dat zij op voorhand niet zondermeer de inhoudelijke kaders en beleidsvoornemens die uit de verstedelijkingsstrategie voortkomen en die in het beleidskader staan, ondersteunt. Inspreker wenst haar eigen beleid te ontwikkelen en zelf principes vast te stellen die zij nodig acht. Inspreker wenst voortaan beter betrokken te worden bij de totstandkoming van beleid. Inhoudelijk vraagt inspreker zich af wat er ten opzichte van het huidige beleid is gewijzigd. Ze verzoekt een toelichting daarop en welke gevolgen dat heeft.

Reactie

Inspreker is inderdaad niet direct betrokken geweest bij de totstandkoming van de verstedelijkingsstrategie. Daardoor is de inbreng minder geweest dan door andere partijen. Wij hadden hierop moeten acteren, maar hebben ons dat te laat gerealiseerd. Dat wil echter niet zeggen dat er helemaal geen inbreng geleverd kon worden. Op 2 juni 2022 is een Brabantbrede bijeenkomst geweest waarop ook inspreker inbreng heeft geleverd.

Desondanks snappen wij de reactie.

Wij vinden het jammer dat inspreker de uitgangspunten die in het beleidskader staan, (nog) niet omarmt. Zoals inspreker ook zelf aangeeft, is het beleid grotendeels een voortzetting van het huidige verstedelijkingsbeleid. Er zijn wel enige accentverschillen die voortkomen uit de relatie met de andere grote opgaven waar we gezamenlijk voor staan, zoals de klimaat-, energie- en mobiliteitsopgave. De stelregels in het beleidskader zijn vanuit die opgaven belangrijk. Ook voor het (te ontwikkelen) beleid van inspreker. Wij blijven daarover graag met inspreker in gesprek.

Inspreker is inmiddels overigens volledig aangehaakt op het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant en de uitgangspunten die partijen daarin met elkaar hebben afgesproken.

2.2.5 Relatie met verstedelijkingsstrategie

Indiener(s): *gemeente Breda (5180483), gemeente Moerdijk (5181166), gemeente Oss (5180592)*

Samenvatting

Voor diverse insprekers is het onduidelijk hoe het beleidskader zich verhoudt tot het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant. Ze pleiten er voor beide trajecten aan elkaar te koppelen, zodat er geen losse sporen ontstaan. Doordat de trajecten niet aan elkaar zijn gekoppeld, zijn onderzoeken naast elkaar uitgevoerd zoals het dashboard verstedelijking en het planMER voor dit beleidskader.

Sommige insprekers zijn van mening dat het beleid van de provincie verankerd moet worden in de verstedelijkingsstrategie en de daarop gebaseerde akkoorden waar de gemeenten bij betrokken zijn. Insprekers blijven graag in gesprek om het beleidskader op juiste manier op te lijnen met de verstedelijkingsstrategie, de regionale akkoorden en de eigen gemeentelijke verstedelijkingsopgave zodat we elkaar over en weer kunnen helpen.

Reactie

De verstedelijkingsstrategie en het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant zijn de opmaat voor het maken van de uitvoeringsafspraken NOVEX Stedelijk Brabant. Zoals in de verstedelijkingsstrategie is afgesproken, moeten de afspraken zowel op provinciaal niveau als op gemeentelijk niveau beleidsmatig worden vastgelegd. De Omgevingswet kent daarvoor twee instrumenten, de Omgevingsvisie of een Programma. Binnen de provincie is de keuze gemaakt om de verschillende opgaven uit de Omgevingsvisie in thematische beleidskaders uit te werken en daarvoor uitvoeringsagenda's vast te stellen. Zo'n beleidskader met uitvoeringsagenda heeft het karakter van een Programma onder de Omgevingswet. Vanuit de wet gelden er wettelijke eisen aan de totstandkoming van een programma, waaronder het vereiste van een plan-MER. Het beleidskader is daarom in nauwe afstemming met de verstedelijkingsstrategie en het ontwikkelperspectief tot stand gekomen. Daarbij is ook dankbaar gebruik gemaakt van de onderzoeken die in het kader van de verstedelijkingsstrategie zijn opgesteld, zoals het dashboard verstedelijking. Zoals aangegeven betekent dat niet dat er voor dit beleidskader geen zelfstandig plan-MER nodig was.

De afspraken die in het kader van NOVEX Stedelijk Brabant gemaakt worden, betreffen uitvoering van beleid en hebben dus een beleidsmatige basis nodig. De basis voor het provinciaal handelen, waaronder het maken van afspraken, wordt met dit beleidskader Wonen en Werken gelegd. Gelet daarop zijn beide trajecten dus nadrukkelijk aan elkaar gekoppeld.

2.2.6 Positie beleidskader tot andere beleidskaders

Indiener(s): *gemeente Bernheze (5177379), gemeente Maashorst (5181338), gemeente Tilburg (5173317)*

Samenvatting

De uitwerking op provinciaal niveau in verschillende beleidskaders draagt niet bij aan een integrale benadering en het diep, rond en breed kijken uit de Brabantse Omgevingsvisie. Een concretisering van de Omgevingsvisie in de volle breedte is gewenst. Wellicht dat het

beleidskader leefomgeving, met de opstelling van gebiedspaspoorten daaraan bijdraagt. Inspreker verzoekt daar de stedelijke regio's bij te betrekken. De verhouding met het beleidskader Leefomgeving is ook niet duidelijk. Verzoeker vraagt wanneer zij op dat beleidskader hun zienswijze kunnen geven?

Reactie

Op provinciaal niveau is gekozen voor het opstellen van diverse thematische beleidskaders waarin de opgaven uit de Omgevingsvisie zijn uitgewerkt. In deze beleidskaders worden nog geen ruimtelijke keuzes gemaakt of effecten vanuit het diep, rond en breed kijken afgewogen. In het ruimtelijk voorstel, dat wij eind 2023 aan het Rijk hebben aangeboden, wordt daar op provinciaal niveau wel invulling gegeven. Het traject voor het ruimtelijk voorstel is in samenwerking met de regio's en gemeenten doorlopen. Het beleidskader Leefomgeving heeft daarbij geholpen doordat er in dat beleidskader handvatten zijn opgenomen voor de gewenste integrale benadering met diep, rond en breed kijken. Dat beleidskader bevat daarmee een uitwerking van de nieuwe manier van samenwerken uit de Omgevingsvisie. Naar onze mening is het niet nodig om daarvoor een inspraakprocedure te doorlopen. Dat wil niet zeggen dat insprekers daarbij niet worden betrokken. Juist bij het opstellen van de gebiedspaspoorten is lokale kennis en inbreng noodzakelijk.

2.2.7 Bijlage 1

Indiener(s): *gemeente Breda (5180483), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Inspreker geeft aan dat bijlage 1 ontbreekt.

Reactie

Abusievelijk is bijlage 1 niet in het ontwerp opgenomen. Wij herstellen dit gebrek.

Wijziging:

Bijlage 1 opnemen.

2.3 Reactie's op het plan-MER

2.3.1 Plan-MER

Indiener(s): *Minister van I&W (5177877)*

Samenvatting

Inspreker neemt de toegestuurde stukken inzake het plan-MER voor kennisgeving aan.

Reactie

Wij danken inspreker voor de reactie.

2.3.2 Verstedelijkingsalternatief

Indiener(s): *Inspreker 5181247, Inspreker 5160324*

Samenvatting

In het plan-MER zijn drie alternatieven vergeleken. In de effectenanalyse zijn verschillende aspecten belicht. Het aspect infrastructuur ontbreekt daarbij en is onderbelicht. Kosten van

infrastructuur zijn aanzienlijk hoger in alternatieven 2 en 3 want hoe meer de verstedelijking wordt gespreid, hoe meer wegen, riolering en elektriciteitsnet er moet worden aangelegd. Het is daarom belangrijk om te kiezen voor meer concentratie van verstedelijking. De grote steden ontwikkelen hoogstedelijke centra voor wonen. De B5 omvat echter ook kleine kernen die juist gevrijwaard moeten worden van te grote woningbouwopgaven. Daarom neigt inspreker naar de keuze voor alternatief 3 gespreide verstedelijking. Daardoor kunnen kleine kernen ook voldoende woningen blijven bouwen voor hun inwoners.

Reactie

Een plan-MER richt zich op het inzichtelijk maken van effecten van verschillende beleidskeuzes zodat een bestuursorgaan een weloverwogen keuze kan maken. Het verschil tussen alternatief 1 en 2 is dat in alternatief 1 de volledige woningbouwopgave voor Brabant landt in de grote en middelgrote steden. Hierdoor wordt de ontwikkeling van hoogstedelijke woonmilieus met aansluiting op het Openbaar Vervoer optimaal ondersteund. Dat betekent ook dat in de meer landelijke gemeenten het toevoegen van woningen voor de opvang van de eigen inwoners niet mogelijk is, terwijl er ook in die landelijke gemeenten nog een vraag naar woningen is. Wij vinden het belangrijk dat er ook in dorpen woningbouw mogelijkheden blijven bestaan. Dat komt ten goede aan de vitaliteit en leefbaarheid van de dorpen. Alternatief 3 maakt verspreide opvang van woningen mogelijk, ook in het buitengebied van dorpen en steden. Hierdoor wordt het draagvlak voor voorzieningen gehandhaafd en zijn grote investeringen nodig in de aanleg van nieuwe infrastructuur (voor mobiliteit en energie). Voorgaande overziend gaat het beleidskader uit van zorgvuldig ruimtegebruik door de bestaande ruimte in de dorpen en steden te benutten en het optimaal gebruiken van de bestaande infrastructuur. Vanwege de urgente woningbouwopgave zien wij -zeker voor de kortere termijn- ook een noodzaak om ruimte aan de randen van dorpen en steden te benutten voor wonen. Voor de langere termijn is het juist belangrijk dat de vraag naar woningen wordt gebruikt om de bestaande woningvoorraad te verduurzamen en om die qua woningtype te laten aansluiten bij de vraag van specifieke doelgroepen.

2.3.3 Landbouwareaal

Indiener(s): *Inspreker 5181247*

Samenvatting

In het planMER is aangegeven dat het landbouwareaal van 60% bovengemiddeld is. Inspreker vindt het meer passend om de beschikbaarheid van landbouwgrond af te zetten tegen het aantal inwoners; dan scoort het landbouwareaal onder het gemiddelde afgezet tegen de oppervlakte van Brabant.

Reactie

De methodiek die in het plan-MER is toegepast, is gebruikelijk in Nederland. Wij zien het nut van een andere methodiek niet in.

2.4 Reactie's op het beleid

2.4.1 Zorgvuldig ruimtegebruik: er is ook uitbreiding nodig

Indiener(s): *gemeente Bernheze (5177379), gemeente Oosterhout (5181525), gemeente Oss (5180592), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Het principe van inbreiden voor uitbreiden en de ladder is volgens insprekers niet bedoeld om uitbreiding te verbieden. Vanwege alle samenhangende opgaven is letterlijk de ruimte nodig, wat soms ook tot stedelijke verdunning kan leiden. En vanuit de kwalitatieve woonvraag of de kwantitatieve urgente woningbouwopgave is het soms niet mogelijk om binnenstedelijk te aan de behoefte te voldoen waardoor er ook ruimte moet zijn voor geconcentreerde buitenstedelijke ontwikkelingen. Inspreker zet daarbij in op een integrale gebiedsaanpak van natuurontwikkeling, landschapsherstel, klimaatadaptatie en woningbouw en is blij dat dit binnen de gedachte van het beleidskader past.

Reactie

Het beleidskader bevat een voortzetting en actualisatie van het beleid gericht op zorgvuldig ruimtegebruik door de bestaande ruimte in de dorpen en steden zo veel mogelijk te benutten om in de opgave voor wonen en werken te voorzien. Vanwege de urgente woningbouwopgave zien wij -zeker voor de kortere termijn- ook een noodzaak om ruimte aan de randen van dorpen en steden te benutten voor wonen. En soms kan het ook vanuit een bepaalde kwalitatieve vraag nodig zijn om buiten bestaand ruimtebeslag te voorzien in de behoefte. Het is echter vanwege het behoud en het versterken van de leefomgeving juist ook belangrijk dat de vraag naar (een ander type) woningen wordt gebruikt om de bestaande verouderde gebieden te transformeren door bestaande bouw te verduurzamen en rekening te houden met de energie- en klimaatopgave. Enerzijds is er ruimte nodig, bijvoorbeeld voor een groenblauwe dooradering of een zelfvoorzienend energiesysteem, anderzijds kan het voorzien in andere woningtypen en meervoudig ruimtegebruik juist ook ruimte geven. Voorts is er ook voor de opvang van de behoefte aan bedrijven die naar aard en omvang niet passen in een gemengde leefomgeving, ruimte nodig die soms niet binnen bestaand ruimtebeslag aanwezig is.

Kortom, vanuit specifieke omstandigheden en als de noodzaak aanwezig is, blijft uitbreiding met maatwerk op goede plekken mogelijk. Wij voorzien echter ook dat het meer dan voorheen nodig is om de groei te benutten voor transformatie van bestaande gebieden.

2.4.2 Zorgvuldig ruimtegebruik: uitbreiden is niet nodig

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208)*

Samenvatting

Inspreker geeft aan dat er gebruik gemaakt moet worden van bestaande locaties en terreinen. Er is aangegeven dat voor sommige functies toch uitbreiding nodig is, zoals voor bedrijventerreinen (pag 14). Uitbreiding gaat ten koste van natuur, leefgebied soorten, geeft versnippering en hinder vanwege geluid en licht. Als voorbeeld noemt inspreker de ontwikkeling van Wijkevoort in een open agrarisch coulisselandschap met belangrijke landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Ook zonder uitbreiding van bedrijventerrein kan voorzien worden in de energietransitie en circulair bouwen door bestaande terreinen te verduurzamen (energiebesparing en vervangende nieuwbouw). Inspreker ziet graag opgenomen dat de energietransitie en duurzaam bouwen binnen bestaand ruimtebeslag moet plaatsvinden.

Reactie

In het beleidskader wordt uitgegaan van zo veel mogelijk benutten van bestaand ruimtebeslag voor de opvang van de woon- en werkbehoefte. Wij verwachten echter ook

dat niet alle vraag binnen bestaand ruimtebeslag kan worden opgevangen. Dat geldt zowel voor wonen als voor werken. Dit blijkt ook uit de in 2022 vastgestelde prognoses voor werklocaties en de recente prognoses voor de woningbouwbehoefte. Door op een integrale wijze de juiste locaties af te wegen, hoeft uitbreiding van ruimtebeslag niet ten koste te gaan van natuur of leefgebied van soorten. Als een dergelijke benutting onontkoombaar is, voorziet ons beleid in compensatie.

Wij zijn het voorts met inspreker eens dat verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen, zowel vanuit energietransitie als circulariteit, van groot belang is. Wij werken daar ook aan met De Grote Oogst. Dat beleid zetten wij voort en breiden wij uit.

Wij zien echter ook dat juist vanwege de circulaire samenleving er een ruimtevraag ontstaat voor bedrijven die materialen kunnen bewerken zodat deze voor hergebruik geschikt worden. Vaak zijn dit bedrijven die niet in een gemengde leefomgeving gevestigd kunnen worden. Om onder andere in die ruimtevraag te voorzien, is ook uitbreiding van ruimtebeslag nodig.

2.4.3 Meervoudig ruimtegebruik

Indiener(s): *gemeente Oss (5180592), Inspreker 5176370, gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Het is de vraag hoe alle opgaven en transities die veelal in dezelfde gebieden spelen een plek krijgen. Meervoudig ruimtegebruik is geen doel maar een instrument dat moet bijdragen aan de oplossing. Meervoudig ruimtegebruik biedt daarbij niet altijd een oplossing, bijvoorbeeld wonen en bedrijvigheid gaat vaak niet goed samen.

De schaarse ruimte vraagt om een andere manier van stedenbouw waarin niet alleen in de hoogte maar juist ook in de diepte gedacht moet worden. Bijvoorbeeld infrastructuur ondergronds, voorzieningen gelijkvloers met daarboven wonen en stadstuinen op het dak. Met zo'n manier van ontwerpen is het ruimtebeslag beperkt terwijl wel alle functies bediend worden.

Reactie

Wij zijn het met inspreker eens dat meervoudig ruimtegebruik een instrument is dat kan bijdragen aan zorgvuldig ruimtegebruik en het voorzien in alle opgaven. Wij willen dit stimuleren en streven daarom naar ten minste drievoudig gebruik van de ruimte. Daarbij moeten functies inderdaad wel te combineren zijn. Bij milieuhinderlijke bedrijvigheid zijn bijvoorbeeld woonfuncties vaak niet passend maar is een combinatie met parkeren, klimaatmitigatie, groen, stadslandbouw en duurzame energieopwek juist wel goed mogelijk. De voorbeelden die zijn genoemd, passen goed bij ons beleid. Met hierbij de kanttekening dat het intensiever benutten van de bodem op gespannen voet kan staan met het uitgangspunt dat het water- en bodemsysteem leidend is voor ontwikkelingen.

2.4.4 Effect van stedelijke samenleving

Indiener(s): *gemeente Breda (5180483), gemeente Tilburg (5173317), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Insprekers vinden dat de verandering naar een meer stedelijke samenleving en wat dat betekent voor de steden, dorpen en landschap in Brabant, nadrukkelijker in het beleidskader aan de orde moet komen. Insprekers verwijzen daarbij naar het Ontwikkelperspectief

Stedelijk Brabant. De integrale benadering van de verstedelijkingsstrategie met een inhoudelijke samenhang tussen de opgaven voor verstedelijking, mobiliteit, klimaat, energie en een gezonde leefomgeving, worden gemist. Inspreker ziet ook dat tijdelijke woningen op korte termijn kunnen bijdragen aan het terugdringen van woningtekorten.

Reactie

De verandering naar een meer stedelijke samenleving komt zowel in het beleidskader als in het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant aan de orde in relatie tot de schaa sprong naar meer stedelijke en hoogstedelijke milieus in de 12 grootste steden van Brabant. Die schaa sprong wordt verbonden met opgaven op het gebied van mobiliteitstransitie, klimaat, energie, een gezonde leefomgeving etc. In de dorpen en het landschap van Brabant is geen verandering naar een meer stedelijk milieu aan de orde. Wij zijn het met de inspreker eens dat flexwoningen kunnen bijdragen aan het terugdringen van woningtekorten. Dit is daarom ook zo benoemd in zowel het beleidskader als het ontwikkelperspectief.

2.4.5 Positie van middelgrote en kleine kernen

Indiener(s): *gemeente Bernheze (5177379), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

De rol van de kleine(re) kernen is onderbelicht in het beleidskader en moet conform de afspraken in het BO van 30 november 2022 worden uitgewerkt.

Inspreker vindt de terminologie verwarrend: kleine kernen, landelijke kernen, stad, platteland. Uitbreiding wordt gebonden aan (te) strenge voorwaarden. Dat is voor kleinere kernen lastig gelet op de grote opgave die er ligt. Doordat de kernen een kleinere omvang hebben, gaat inbreiden ten koste van belangrijke voorzieningen en groen en andere opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, hittestress en waterberging. Goede locaties zijn vaak al benut. De ambitie voor binnenstedelijk bouwen is niet haalbaar. Bovendien is gelet op de stikstofproblematiek en geur juist omzetting van agrarische locaties aan randen van kernen geboden. Dat is geen uitzondering maar moet juist regel zijn. Ingewikkelde processen en extra eisen belemmeren het spoedig voorzien in de opgaven.

Reactie

Het is ons niet duidelijk naar welk BO insprekers verwijzen. Bovendien hebben wij het ontwerp beleidskader ruim voor 30 november, namelijk op 18 oktober 2022, vastgesteld. Wij delen de mening van insprekers niet dat er in de kleinere kernen geen mogelijkheden zijn om binnen de kernen in de woningbehoefte te voorzien. En dat het vanuit de stikstof- en geurproblematiek als regel nodig is om verspreid te voorzien in woningen op vrijkomende agrarische locaties. Dat biedt geen oplossing om aantrekkelijke dorpen met een aantrekkelijk voorzieningenniveau te behouden.

Naar onze mening liggen er ook voor de dorpen kansen om de woningbouwopgave in te zetten voor versterking van het bestaand bebouwd gebied van de dorpen en de opgaven die daar liggen, zoals de veranderende woonvraag, de mobiliteitstransitie, versterking van het voorzieningenniveau, leefbaarheid en de klimaatadaptatie. Verdichten is belangrijk omdat het bijdraagt aan die doelen, het is geen doel op zichzelf. Door wonen dicht bij de voorzieningen te ontwikkelen, neemt de automobiliteit af en pakt men eerder de fiets of gaat men lopen. Dat draagt weer bij aan gezondheid en het elkaar ontmoeten. Kortom juist ook in kleinere kernen is inbreiding en meervoudig ruimtegebruik, uiteraard passend bij het karakter van de kern, essentieel. Daarom worden er verkenningen opgesteld die inzicht bieden in de kansen en mogelijkheden die er in de dorpen en kernen zijn. Dat laat onverlet

dat wij begrijpen dat inbreiding niet altijd mogelijk is. Als het nodig is zijn er met maatwerk mogelijkheden voor ontwikkeling aan de randen van dorpen en kernen en op geschikte locaties daarbuiten (zoals grotere bebouwingsconcentraties in landelijk gebied).

2.4.6 Nabijheidsprincipe

Indiener(s): *gemeente Oosterhout (5181525), gemeente Waalwijk (5173308)*

Samenvatting

Insprekers onderschrijven de noodzaak voor de mobiliteitstransitie en het principe om woon- en werkfuncties in nabijheid van elkaar te ontwikkelen. Dit verdient een meer prominente plek in het beleidskader om forensenbewegingen te reduceren en gebruik van duurzame mobiliteit te bevorderen.

Reactie

Dit beleidskader bevat de uitgangspunten voor het verstedelijkingsbeleid en beoogt die opgave integraal te benaderen door de verbinding te leggen hoe vanuit de verstedelijkingsopgave ook gewerkt kan worden aan andere opgaven. Dit beleidskader bevat niet het integrale beleid van de provincie voor alle opgaven die met wonen en werken samenhangen. Dat thematische beleid is in andere beleidskaders opgenomen, in dit geval het beleidskader Mobiliteit.

2.4.7 Relatie met mobiliteit

Indiener(s): *gemeente Bernheze (5177379), Provincie Vlaams Limburg (5180012), gemeente Tilburg (5173317)*

Samenvatting

Voor de plattelandsgemeenten liggen er grote opgaven om de verbinding naar de steden op te waarderen. De landbouwwegen zijn te smal, fietsvoorzieningen zijn nodig en de OV-ontsluiting is onvoldoende. De bereikbaarheid van het platteland is in het geding en investeringen zijn nodig om vitaliteit van kernen te behouden.

Inspreker vraagt aandacht voor het grensoverschrijdende aspect en de effecten van verstedelijking op mobiliteit, met name voor het cluster Lommel-Pelt. De grensoverschrijdende mobiliteitsverbindingen richting de provincie Limburg zijn niet optimaal te noemen. Inspreker verwijst als voorbeeld naar de grensoverschrijdende gebiedsontwikkeling N69/N74.

Goederenvervoer komt slechts beperkt aan de orde terwijl dit een belangrijke schakel is om de verdichting en druk op het mobiliteitssysteem te verlichten. Hiertoe wordt in de regio Hart van Brabant (meer) ingezet op vervoer over water. Dit wordt ook breder gedragen vanuit Brabant Ports. Goede multifunctionele bereikbaarheid is essentieel voor een goed vestigingsklimaat.

Reactie

In het beleidskader wordt vanuit de samenhang met mobiliteit ingegaan op aspecten uit het beleidskader Mobiliteit die van belang zijn voor het verstedelijkingsbeleid. De aspecten die door insprekers zijn genoemd, staan in het beleidskader Mobiliteit.

2.4.8 Biobased bouwen

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Inspreker mist de focus op biobased bouw materiaal en de bestaande bouw. Nog steeds worden er te veel niet biobased bouwmaterialen gebruikt. Inspreker verzoekt het gebruik van biobased materialen in het beleidskader toe te voegen. Daarbij gaat het niet alleen om de isolatie- en bouwopgave bij nieuwbouw maar ook om bestaande bouw, zodat dit duurzamer wordt uitgevoerd. Inspreker denkt daarover graag mee, bijvoorbeeld door een overzicht van biobased en circulaire bouw- en isolatiematerialen op te stellen.

Reactie

Vanuit dit beleidskader Wonen en Werken wordt juist ingezet op de wederombouw van bestaande verouderde gebieden. Vanuit de samenhang met circulaire economie wordt ingezet op het toepassen van circulaire en biobased materialen in nieuwbouw en in de bestaande gebouwde omgeving. Het gebruik van duurzame bouwmaterialen is daarbij uitgangspunt. Wij hebben dit in het beleidskader aangevuld.

Wijziging:

In het beleidskader is vanuit het ontwikkelen in samenhang meer invulling gegeven aan het gebruik van duurzame en biobased bouwmaterialen bij (nieuw- en ver)bouw en voor isolatie.

2.4.9 Milieu- en natuurinclusief bouwen

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208)*

Samenvatting

Inspreker vraagt hoe de provincie verplichte opvang van hemelwater gaat organiseren en zorgt voor een bredere toepassing van meer gebruik van grijswater in huishoudens, conform de commissie droogte.

Verder vraagt inspreker om natuurinclusief te verstedelijken. Door bij transities van wijken ook goed te kijken hoe ook de natuur een plus kan krijgen. En vanuit aandacht voor goed wonen voor iedereen ook aandacht te hebben voor fauna die in de stedelijke omgeving verblijft zoals insecten, vogels en vleermuizen. Kortom: zorg voor natuurinclusief bouwen en zet daarvoor subsidies in. Inspreker verzoekt een tekstkader toe te voegen waarin vanuit de warmtetransitie en de isolatiemaatregelen die worden getroffen, ook aandacht wordt gegeven aan die soorten. Het plan-MER benoemt dit probleem ook, maar in het beleidskader wordt daar niets mee gedaan.

Insprekers roepen verder op om niet te zoeken naar mogelijkheden om de biodiversiteit te vergroten, maar om biodiversiteit als uitgangspunt te hanteren bij de (her)bouw en isolatiemaatregelen. Dan dragen niet alleen nieuwe woningen bij maar ook de 80% bestaande woningen die omgebouwd moeten worden. Het ontwikkelen van een storymap voor natuurinclusief bouwen is goed. Echter nu worden woningen al geïsoleerd dus moet er nu ingegrepen worden. Inspreker verzoekt de provincie om gemeenten, burgers en installateurs te informeren over de eisen die vanuit de Wnb gelden. Ook is strengere handhaving op die eisen nodig. Neem de effecten op soorten ook mee in de monitoring.

Reactie

Vanuit de samenhang met andere beleidskaders zijn in dit beleidskader aandachtspunten opgenomen, bijvoorbeeld voor het gebruik van grijs hemelwater en natuurinclusief bouwen. Voor de uitvoering van deze doelen en de monitoring daarvan, wordt verwezen naar het

Regionaal Water- en bodem Programma en de beleidskaders Natuur en Circulaire Economie.

Voorts staat (het beleid voor) de uitvoering van de Wnb, inmiddels vervangen door de Omgevingswet en het Besluit kwaliteit leefomgeving, los van dit beleidskader.

2.4.10 Cumulatieve effecten van energietransitie op natuur

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208)*

Samenvatting

Er worden steeds meer energiebronnen ingezet voor elektriciteit en warmte, zoals aquathermie, zonthermie, geothermie en bodemwarmte, waardoor de transitie versneld. Daardoor ontstaan ook risico's: het is bijvoorbeeld niet bekend wat de effecten zijn van warmtebronnen op natuurwaarden en het water- en bodemsysteem. En net als bij windmolens heeft 1 windmolen slechts een beperkt effect maar is het cumulatieve effect van een heel windpark aanzienlijk. Een natuurinclusieve energietransitie is steeds meer gemeengoed en belangrijk. Bij de warmtetransitie is er nog lang niet voldoende aandacht voor. Op dit moment wordt de warmtetransitie met name door gemeenten bepaald. Het is nodig dat de provincie de regie neemt op cumulatieve effecten, de effecten van de warmtetransitie op natuurwaarden monitort en de kennisleemte aanpakt door onderzoek te stimuleren. Inspreker verzoekt de volgende tekstpassage in het beleidskader op te nemen: *'In de Uitvoeringsagenda nemen we het onderzoek naar kennisleemtes mee in de afwegingen voor kaders die gegeven worden voor locaties van warmte-en koudeopslag'.*

Reactie

In dit beleidskader zijn aandachtspunten vanuit de samenhang met het beleidskader Energie opgenomen. Als nader onderzoek naar de effecten van warmtebronnen op het water- en bodemsysteem en natuurwaarden nodig is, vindt dat plaats vanuit het beleidskader Energie. Dat geldt ook voor eventueel onderzoek naar en het ontwikkelen van beleid voor cumulatieve effecten van warmtebronnen en energietransitie.

2.4.11 Grootschalige logistiek

Indiener(s): *gemeente Breda (5180483), gemeente Tilburg (5173317), gemeente Vught (5173346)*

Samenvatting

Het verbaast inspreker dat in dit beleidskader beleid is opgenomen rondom XXL-logistiek. Daarvoor loopt immers al een traject waarin provincie en gemeenten gezamenlijk optreden. Voor XXL onderschrijft inspreker de inzet op ontwikkeling op ongewenste locaties te beperken en verzoekt dit spoedig vast te leggen. Inspreker denkt verder graag mee aan het ontwikkelen van kwalitatieve criteria voor waar XXL wel mogelijk blijft.

Reactie

Wij zijn blij dat insprekers het beleid voor grootschalige logistiek onderschrijven en dat hiervoor een gemeenschappelijk traject is doorlopen. De afspraken en met name de uitvoering daarvan vraagt om een borging van beleid op provinciaal niveau. Dit beleidskader is dan bij uitstek de plek om het provinciale beleid voor grootschalige logistiek op te nemen. Daardoor wordt juist de basis gelegd voor het inzetten van juridisch instrumentarium, zoals het opnemen van regels in de Omgevingsverordening en het nemen

van een voorbereidingsbesluit. De kwalitatieve criteria zijn inmiddels in regels verwerkt, met input van inspreker.

2.4.12 Bredere kijk op werklocaties

Indiener(s): *gemeente Breda (5180483), gemeente Oosterhout (5181525), gemeente Tilburg (5173317), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

De opgave voor wonen en werken wordt herkend. Naast regie op XXL pleit inspreker ook op regie voor behoud van locaties voor hogere milieucategorieën. Insprekers geven verder aan dat een bredere blik op het thema werken wenselijk is, zoals voor leisure, een duidelijke positionering van wijk economieën bij de koppeling tussen wonen en werken in binnenstedelijke gebieden en de ruimtebehoefte voor het mkb in het spanningsveld van alle ruimtevragers. Hierbij past het om de definitie van regionale meerwaarde als balans tussen de mate van regionale gebondenheid en de mate van bijdrage aan de maatschappelijke- en economische ambities van Brabant veel duidelijker naar voren te laten komen. De functie van bovenregionale bedrijventerreinen wordt gemist.

Een link naar de landelijke koers voor werklocaties wordt gemist. Inspreker ziet voorts kansen voor de koppeling van toplocaties aan de economische clusters, zij verwijst naar de driehoek spoorzone, Gate 2 en innovatiecampus Wijkevoort waar zij graag samen met ons verder aan werkt.

Reactie

In het beleidskader is het behoud van vestigingsmogelijkheden voor milieuhinderlijke bedrijvigheid opgenomen als aandachtspunt vanuit onze provinciale regierol.

De provincie is voornemens om een ruimtelijk economische visie op te stellen die input levert aan de uitwerking van het ruimtelijk voorstel en de regionale werklocatieafspraken. Ook regionale meerwaarde en de functie van bovenregionale bedrijventerrein maakt onderdeel uit van de te maken regionale werklocatieafspraken.

Het Rijk heeft het programma Ruimte voor Economie opgesteld en gepresenteerd middels een kamerbrief. De hoofddoelstellingen zijn onderdeel van ons beleidskader. Dit geldt tevens voor het traject GRIP op grootschalige bedrijfsvestigingen.

2.4.13 Ruimte voor grootschalige en milieuhinderlijke bedrijven

Indiener(s): *gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Inspreker geeft aan dat de druk op de ruimte groot is. Zij vraagt om een duidelijke provinciale keuze voor wat voor type bedrijvigheid er nog plek is in de provincie, mede gelet op de stikstofproblematiek en de ambities voor verstedelijking. In het beleidskader staat dat de provincie een bovenregionale rol ziet bij Nimby-bedrijven en grootschalige logistiek. Wat betekent dat? Hierbij moet ook gekeken worden naar wat voor bedrijven reeds in een gemeente gevestigd zijn en wat de effecten van ontwikkeling zijn op mobiliteit en werkgelegenheid. Er is een kentering nodig naar het alleen toelaten van bedrijven die regionale meerwaarde geven. Hoe werkt vraaggericht ontwikkelen?

Reactie

Samen met regio's en gemeenten maken wij afspraken over de ontwikkeling van werklocaties. Die gaan niet alleen over kwantiteit maar juist ook over kwalitatieve aspecten

en het vraaggericht ontwikkelen. Met vraaggericht ontwikkelen kan beter gestuurd worden op welke vestiging wel of juist niet passend is op een locatie en of de vestiging regionale meerwaarde heeft. Wij vinden het belangrijk dat er in de provincie voldoende ruimte is en blijft voor ontwikkelingen die bijdragen aan een economisch sterk Brabant. Dat betekent ook dat er ruimte moet blijven voor milieuhinderlijke bedrijven, bijvoorbeeld omdat die bijdragen aan de circulaire samenleving. Het is daarbij inderdaad van groot belang dat bezien wordt wat de effecten zijn op mobiliteit en werkgelegenheid, maar ook op andere aspecten als huisvesting, natuur, water en bodem etc.

2.4.14 Grote hinderlijke bedrijven in het landelijk gebied

Indiener(s): *gemeente Vught (5173346)*

Samenvatting

Ten aanzien van kleinschalige werklocaties in het buitengebied onderschrijft inspreker dat hiertoe mogelijkheden moeten zijn, mits deze kleinschalig blijven. In het buitengebied van de gemeente zijn enkele grote transportbedrijven gevestigd die hinderlijk zijn voor het bereiken van de doelen voor het buitengebied. Inspreker verwacht bij de uitwerking van dit beleidskader een inventarisatie van dit soort bedrijven.

Reactie

Het is fijn dat inspreker het beleid onderschrijft dat bedrijvigheid in het buitengebied vanuit uitstraling naar de omgeving moet passen in de omgeving. Daaruit volgt dat de bedrijvigheid qua omvang kleinschalig is en dat het om lichte bedrijvigheid gaat die geen/weinig milieu impact op de omgeving heeft. Wij vinden het niet passen bij het karakter van dit beleidskader om een inventarisatie van dit soort bedrijven op te nemen. Overigens wijzen wij inspreker op de inspanningen die er in het verleden zijn gedaan om deze milieuhinderlijke bedrijven te verplaatsen naar daartoe geschikte bedrijventerreinen. Dat is helaas slechts beperkt mogelijk gebleken. Als er binnen een gemeente dit soort bedrijven gevestigd zijn, is het in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de gemeente om deze bedrijven in beeld te brengen en het gesprek met hen aan te gaan. Waar mogelijk willen wij gemeenten daarbij uiteraard ondersteunen.

2.4.15 Landgoederen

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208)*

Samenvatting

Inspreker doet de suggestie om een stimulerende regeling op te stellen voor landgoederen met mogelijkheden voor wonen, werken, duurzame voedselvoorziening en de ontwikkeling van natuur en verzoekt in het beleidskader naar het Brabantse landgoederenbeleid te verwijzen. Voorts verzoekt inspreker om meer regie te nemen bij de ontwikkeling van landgoederen door daarvoor gebieden aan te wijzen en een provinciaal loket in te richten. Inspreker gaat graag in gesprek over een verdere ontwikkeling van het landgoederenbeleid.

Reactie

Het landgoederenbeleid waarnaar inspreker verwijst geldt al niet meer sinds 2010. Voorts is het doel van het landgoederenbeleid om natuur te realiseren. In ruil voor de ontwikkeling van natuur zijn passend bij het gebied landgoedwoningen mogelijk. Het beleid is er niet op gericht om te voorzien in de woon- en werkbehoefte. Binnen het provinciaal beleid bestaan

er overigens wel andere mogelijkheden om te voorzien in eenheden waar wonen, werken, duurzame voedselvoorziening en dergelijke gecombineerd ontwikkeld kunnen worden. Het past naar onze mening niet bij onze rol om gebieden aan te wijzen waar wel of geen landgoederen ontwikkeld kunnen worden. In ons beleid stellen wij randvoorwaarden die een gemeente in de afweging moet betrekken. Met de nieuwe regeling maatwerk voor omgevingskwaliteit is daarbij als randvoorwaarde meegegeven dat de ontwikkeling van natuur op een landgoed bijdraagt aan de netwerkfunctie van het NNB. Ook vinden wij de instelling van een loket niet nodig. Als er vragen leven over het landgoederenbeleid kan een initiatiefnemer samen met de betrokken gemeente altijd overleg voeren met onze medewerkers.

2.4.16 Visie op buitengebied ontbreekt

Indiener(s): *Inspreker 5176370*

Samenvatting

Vanuit de beperkte invloed op wonen en werken die de provincie heeft, is er een stuk ontwikkeld met een hoog beleidsgehalte en waarin enige realiteitszin ontbreekt. Door de fixatie op stedelijk gebied ontbreekt de visie op wonen, werken en mobiliteit in het buitengebied. De provincie is verantwoordelijk voor openbaar vervoer. Zij laat het regionale vervoer, veelal leeg, eindeloze routes rijden tegen hoge kosten en veel moeite. Het is onbestaanbaar dat er in het beleidskader niet is nagedacht over zelfstandig rijdend openbaar vervoer.

Verder ontbreekt iedere kijk op wonen in het buitengebied. Momenteel worden recreatiecomplexen permanent bewoond vanwege het gebrek aan woningen. Dit neemt alleen maar meer toe. De provincie zegt hier niets over. Ook wordt geen woord gezegd over ruimte voor ruimte waardoor er overal in landelijk gebied plukken bebouwing ontstaan zonder enige faciliteit, zoals ontsluiting met OV. Dit gecombineerd met het 'koddige' beleid voor gezamenlijke wooninitiatieven betekent dat het ruimtebeslag juist sterk vergroot. Terwijl er weer niets over efficiënt gebruik van bestaande woningen wordt gezegd. Een gemiste kans.

Reactie

Wij vinden de reactie van inspreker jammer en nemen deze voor kennisgeving aan. Overigens legt de rijkswetgever juist een steeds grotere rol bij de provincie op het gebied van wonen en werken.

2.4.17 Borging elektriciteitsnetwerk

Indiener(s): *Tennet (5177378)*

Samenvatting

Inspreker verzoekt om op een passende wijze rekening te houden met het hoogspanningsnet waarvoor zij verantwoordelijk is. Deze moeten op juiste wijze planologisch geborgd worden ten behoeve van de leveringszekerheid. Daarnaast is met het oog op de energietransitie ruimte nodig voor aanpassingen aan het bestaande net. Inspreker verwijst naar hun Investeringsplan en verzoekt om het daartoe benodigde ruimtebeslag in de visie te verankeren.

Voorts nodigt inspreker ons uit om bij de totstandkoming van het omgevingsplan gebruik te maken van de staalkaart die zij in samenwerking met de VNG heeft opgesteld. Tot slot wordt inspreker graag betrokken bij het vooroverleg.

Inspreker brengt voorts een aantal aspecten in die betrekking hebben op de ontwikkeling van concrete zonneparken en het opnemen van planologische regelingen voor bedrijventerreinen. Inspreker verzoekt tijdig contact met haar op te nemen bij de uitwerking van de visie in verband met aansluitingen op het net.

Reactie

De zienswijze van inspreker lijkt gericht op het opnemen van reserveringen voor het hoogspanningsnet in omgevingsplannen. Wij stellen echter geen omgevingsplannen vast waarin planologische regelingen voor het hoogspanningsnet of voor bedrijventerreinen staan.

Het gaat hier om een beleidskader waarin wij het provinciale beleid voor wonen en werken vastleggen. Dit beleidskader is vervolgens de basis voor ons provinciale handelen en de inzet van onze instrumenten. Gemeenten stellen rekening houdend met het provinciale beleid, omgevingsplannen vast. In dit beleidskader is vanuit de woon- en werkopgave de samenhang met de energietransitie beschreven. Vroegtijdig overleg met inspreker bij nieuwe energievragende ontwikkelingen is daarbij geboden.

2.4.18 Aandachtsgroepenbeleid

Indiener(s): *gemeente Tilburg (5173317)*

Samenvatting

Inspreker mist de brede regionale opgave voor een faire verdeling van de opvang van aandachtsgroepen. Dat vraagt om een evenredige verdeling van sociale woningbouw in de regio's.

Reactie

Wij zijn het met inspreker eens dat een evenredige verdeling van sociale woningbouw en fair share verdeling van aandachtsgroepen onderdeel is van de regionale opgave. Dit heeft de provincie ook onderschreven in de door haar gemaakte bestuurlijke afspraken over de wonen-opgaven met Minister De Jonge op 13 oktober 2022.

Een evenredige verdeling van sociale woningbouw in de regio's en per gemeente maakt onderdeel uit van de afspraken die zijn gemaakt in de zogenoemde regionale woondeals, die begin maart 2023 door de betrokken partijen zijn ondertekend. Over een fair share verdeling van aandachtsgroepen worden, mede in samenhang met het opstellen van de (regionale) woonzorgvisies, nadere afspraken uitgewerkt in de regionale woondeals. Dit krijgt in de loop van 2024 en 2025 zijn verdere beslag.

Aanvullend wordt momenteel de 'Wet versterking regie op de volkshuisvesting' voorbereid, die overheden meer regie geeft op de huisvesting van aandachtsgroepen met een urgente woonvraag. De regionale afspraken over fair share vormen hierbij een belangrijke basis.

2.5 Reactie's gericht op de uitvoering

2.5.1 Abstractieniveau van het beleidskader

Indiener(s): *Provincie Vlaams Limburg (5180012)*

Samenvatting

Het ontwerp beleidskader Wonen en Werken biedt een heldere visie en kaders maar geen handvatten waar de concrete ontwikkelingen plaats zullen vinden en hoe de provincie deze

visie concreet in de praktijk zal omzetten. Inspreker wordt graag op de hoogte gehouden van de verdere uitwerking van het beleidskader.

Reactie

Wij danken inspreker dat het beleidskader een heldere visie geeft. De concretisering hiervan vindt plaats op gemeentelijk niveau. Gemeenten stellen, rekening houdend met ons beleid, vast waar in de gemeente de opvang voor wonen en werken plaatsvindt. Daarbij moeten zij uiteraard rekening houden met de effecten die een dergelijke ontwikkeling heeft op andere opgaven zoals gezondheid en leefbaarheid, mobiliteit, klimaat en energie. Gelet daarop vindt er vanuit dit beleidskader geen verdere concretisering plaats op provinciaal niveau. Er wordt momenteel wel gewerkt aan een provinciebreed ruimtelijk voorstel waarin de consequenties van het ruimtelijke beleid van gemeenten, waterschappen en provincie in beeld worden gebracht. Wij zullen inspreker daarvan op de hoogte houden.

2.5.2 Concretiseer de uitvoering

Indiener(s): *gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Inspreker heeft (in een bijlage) veel vragen over de concrete uitvoering van de ambities opgenomen en wil graag weten hoe gemeenten en regio's daarbij worden betrokken.

Reactie

In dit beleidskader is het verstedelijkingsbeleid opgenomen met een eerste doorkijk naar hoe wij de uitvoering willen oppakken. Onze inzet richt zich daarbij vooral op regionale samenwerking en het maken van afspraken. De concretisering van de uitvoering vindt plaats in de Uitvoeringsagenda die voor dit beleidskader wordt opgesteld. Voor de uitvoering van andere beleidskaders zijn ook uitvoeringsagenda's opgesteld, waarnaar wij verwijzen.

2.5.3 Regionaal samenwerken

Indiener(s): *gemeente Maashorst (5181338), gemeente Tilburg (5173317), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Er wordt verwezen naar ruimtelijke afstemming en afweging en de daarvoor bestaande thematische overleggen. Daardoor vindt geen integrale regionale afstemming plaats. Inspreker verzoekt om hierover met gemeenten en regio's in gesprek te gaan om binnen bestaande overlegstructuren tot een integrale afweging te komen. Inspreker verzoekt om het regionaal samenwerken op het gebied van werklocaties te verduidelijken. Enerzijds wordt ingegaan op het regionale overleg, anderzijds op bovenregionale sturing via de Verstedelijkingsstrategie. Inspreker roept op om vanuit de Verstedelijkingsstrategie nauwer samen te werken aan een kwalitatief kader voor de revitalisering van bedrijventerreinen. Waar wordt voor nieuwe bedrijfslocaties de bovenregionale afweging gemaakt?

Reactie

We zijn het met de inspreker eens dat er meer integrale afstemming nodig is. Dat zijn we ook als uitwerking van de verstedelijkingsstrategie met elkaar aan het vormgeven. Daar maken we met elkaar de afspraak dat stedelijke regio's, waterschap en provincie een

periodiek overleg ruimtelijke plannen organiseren waar zij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en plannen met een bovenlokale component integraal met elkaar bespreken en vroegtijdig richtinggevend advies geven of keuzes maken. Wij zullen dit in de uitvoeringsagenda concreter kunnen verwoorden.

2.5.4 Regionale afspraken

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208)*

Samenvatting

Inspreker verzoekt om natuurorganisaties te betrekken bij de regionale afspraken voor XXL-bedrijvigheid en de keuze van locaties die wel/niet geschikt zijn. Juist XXL gaat ten koste van natuur en heeft effect op versnippering, en geeft licht en geluid overlast.

Reactie

De regionale afspraken worden gemaakt tussen overheidspartijen en gaan over de uitoefening van bevoegdheden van bestuursorganen. Voor de besluitvorming en afspraken met de regio's is uitgebreid onderzoek gedaan naar de effecten van de ontwikkeling van grootschalige logistiek op de omgeving. Eerst door onafhankelijk bureau Stec en vervolgens is er gekoppeld aan het plan-MER een quick scan grootschalige logistiek verricht waarin juist op locatieniveau de effecten van een eventuele ontwikkeling van grootschalige logistiek op objectieve wijze in beeld zijn gebracht.

De belangen van natuur, versnippering, effecten van geluid en licht zijn daarin betrokken. De quick scan is aan de gemeenten aangereikt om te betrekken in hun afwegingen om tot locatiekeuzes te komen. In december 2022 zijn op de ontwikkeldagen regionale afspraken gemaakt over de locaties waar de ontwikkeling van grootschalige logistiek wel/niet mogelijk is. Op basis van die afspraken hebben Provinciale Staten op 3 maart 2023 een voorbereidingsbesluit grootschalige logistiek genomen en in juli 2023 een wijziging vastgesteld van de Interim omgevingsverordening. Gemeenten moeten vervolgens de kaders nog verwerken in hun omgevingsplan. Inspreker kan in al deze trajecten haar belangen inbrengen.

2.5.5 Principe water en bodem sturend

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Inspreker is blij met het principe dat water en bodem sturend is en vraagt dit nu ook echt door te voeren en daarbij ook de regie vanuit de provincie te nemen. Inspreker vraagt hoe de provincie dit (ruimtelijk) gaat borgen. De signaleringskaart alleen is daarvoor onvoldoende. Inspreker verzoekt om op pagina 62 de tekst van het beleidskader inzake stedelijke gebiedstransformaties aan te vullen met de volgende passage:

'Samen met gemeenten, natuurorganisaties, waterschappen en bewoners zullen we gebieden aanwijzen die gevrijwaard worden van bebouwing. Hiervoor formuleren wij gezamenlijk de uitgangspunten in de Uitvoeringsagenda.'

Inspreker Moerdijk vraagt hoe strak dit principe wordt gehanteerd en wat dit precies betekent.

Reactie

Vanuit het diep, rond en breed kijken dat in de Omgevingsvisie is vastgelegd, geldt al dat bij ontwikkelingen afgewogen moet worden wat het effect is op het bodem- en watersysteem en de voorwaarde om negatieve effecten te voorkomen. Dit is ook vastgelegd in de Omgevingsverordening die gemeenten bij de vaststelling van omgevingsplannen moeten toepassen. In de praktijk zien wij dat het voor gemeenten niet altijd duidelijk is hoe zij die afweging op goede wijze kunnen maken. Daarom worden er diverse hulpmiddelen ontwikkeld, bijvoorbeeld in het beleidskader Leefomgeving met de ontwikkeling van de stelregels en de gebiedspaspoorten maar ook in het kader van het Ontwikkelperspectief met de signaleringskaart. Dit doen we samen met onze partners omdat wij het belangrijk vinden om een gezamenlijk beeld te ontwikkelen van de gebieden die we willen vrijwaren van verstedelijking vanuit het principe bodem en water sturend of vanuit het streven naar een robuust groen raamwerk en het voorkomen van het aaneengroeien van steden. Daarnaast geven wij duidelijkheid waar gemeenten vanuit provinciaal belang rekening mee moeten houden in hun afweging. Daarvoor zijn in de Omgevingsverordening diverse gebieden aangewezen, zoals het Natuurnetwerk, gebieden met cultuurhistorische-, aardkundige of groenblauwe waarden, waterbergingsgebieden, stiltegebied et cetera.

2.5.6 Verplichte groeninvestering

Indiener(s): *BMF, Natuurmonumenten en Brabants Landschap (5181208)*

Samenvatting

Inspreker ziet graag dat nieuwe verstedelijking gepaard gaat met een investering in een groene dooradering door de winsten van stedelijke ontwikkeling af te romen en voor iedere m² nieuwe verharding 5 m² landschapsversterking toe te passen.

Reactie

In dit beleidskader is bij het realiseren van de woon- en werkopgave nadrukkelijk de verbinding gelegd met de zorg voor een voldoende groenblauwe dooradering in stedelijk gebied. Een voldoende groene omgeving is niet alleen belangrijk vanuit klimaatadaptatie maar ook vanuit gezondheid, leefbaarheid en biodiversiteit. Het gaat ons daarbij te ver om verplichte normen op te nemen; dat is maatwerk. Dat ligt anders bij uitbreiding van stedelijk ruimtebeslag. In het geval uitbreiding van stedelijk ruimtebeslag noodzakelijk is, kennen wij al sinds 2004 een verplichte investering in het versterken van de kwaliteit van het landschap.

2.5.7 Woningbouwbehoefte-prognoses

Indiener(s): *gemeente Waalwijk (5173308)*

Samenvatting

In Waalwijk zijn diverse grootschalige logistieke bedrijven gevestigd en is ook ruimte voor verdere ontwikkeling. Daarvan uitgaande gaat inspreker er van uit dat in de regionale woondeal en bij het maken van de woningbouwprognoses hiermee voldoende rekening wordt gehouden.

Reactie

De basis voor het maken van bevolkings- en woningbehoefteprognoses ligt vooral in demografische ontwikkelingen en minder in economische ontwikkelingen, zoals het lokaal aanwezig zijn of realiseren van veel of weinig bedrijvigheid. De geprognosticeerde bevolking, gebaseerd op trends en (verwachte) ontwikkelingen omtrent geboorte, sterfte,

binnenlandse en buitenlandse migratie, (overigens heeft migratie wel (deels) enig verband met de economische ontwikkelingen) en de daaruit volgende huishoudensontwikkeling is uiteindelijk bepalend voor de omvang van de gemeentelijke woningbouwopgave. Overigens hebben de migratie-ontwikkelingen, die ook hun plek hebben in een bevolkings- en woningbehoefteprognose wel (enig) verband met de ontwikkelingen van de (lokale) economie. Wij hebben recent een geactualiseerde bevolkings- en woningbehoefteprognose gepresenteerd. In de regionale woondeals en bij het maken van regionale afspraken vormen de demografische ontwikkelingen en onze prognoses de basis voor de afspraken over de woningbouwopgave.

2.5.8 Uitwerking van hoofdstuk 5 en 6

Indiener(s): *gemeente Oosterhout (5181525), gemeente Tilburg (5173317), gemeente Moerdijk (5181166)*

Samenvatting

Inspreker vraagt om hoofdstuk 5 en 6 sterker te positioneren door invulling te geven en een voorstel te doen voor de beoogde besluitvormingstrajecten. Hierdoor worden risico's beperkt en de governance versterkt.

Het is verder van belang dat het effect van De Grote Oogst goed gemonitord wordt zodat in de toekomst de goede keuzes gemaakt kunnen worden. De uitkomsten van de monitoring kunnen ook weer input zijn voor regionaal-economische profielen.

Inspreker verzoekt in hoofdstuk 5 naast het benoemen van risico's ook de maatregelen te benoemen om die te beperken omdat daardoor voor gemeenten een handelingsperspectief ontstaat. Dat is nodig vanwege de grote opgaven waar Brabant voor staat. Er worden nog risico's gemist:

- Invoering Omgevingswet en Wkb: dit heeft niet alleen invloed op de inzet van medewerkers, maar de nieuwe instrumenten leiden tot vertraging in behalen van ambities. De voortdurende onzekerheid over invoering helpt daar niet bij. Wat is inzet provincie hierin?
- De impact van de duurzaamheidsopgave op de schaarse grond in de provincie. Met name de uitbreiding van wind op zee en de bijbehorende druk op het hoogspanningsnetwerk in de provincie, geeft nog een aanvullende ruimtevraag die in de hele provincie ruimte zal eisen. Hoe zit de provincie daarin? Kunnen we daarin ook sturing verwachten vanuit de provincie?

Reactie

De governance en beoogde besluitvormingstrajecten zien we als een actie die we gezamenlijk met onze partners willen oppakken en in de uitvoeringsagenda verder een plek gaan geven. Grote Oogst valt onder de monitoring zoals opgenomen in het beleidskader. Waar mogelijk hebben we aangescherpt hoe wij kijken naar de risico's maar een deel is nog niet in te vullen omdat we daarin afhankelijk zijn van besluitvorming op andere tafels. De ruimtevraag die vanuit de energietransitie en uitbreiding van energieinfrastructuur nodig is, valt buiten dit beleidskader Wonen en Werken. Zoals in het beleidskader is opgenomen, bestaat er wel een afhankelijkheidsrelatie tussen de verschillende vraagstukken en het realiseren van de verstedelijkingsopgave.

Voorts hebben wij hoofdstuk 6 aangevuld. Voor het realiseren van de ambities ten aanzien van stedelijke gebiedsontwikkeling zijn momenteel onvoldoende middelen beschikbaar. De eerder verstrekte bestuursopdracht met de daarbij beschikbaar gestelde middelen, is afgelopen. De ambities voor stedelijke gebiedsontwikkeling, vergen de komende bestuursperiode nog inzet. Hierover vindt in het voorjaar van 2024 besluitvorming plaats

door Provinciale Staten in de Perspectiefnota 2025, als uitwerking van het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant'.

Wijziging:

De passages zijn in hoofdstuk 5 aangevuld en hoofdstuk 5 en 6 zijn samengevoegd.